

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(XX.)

A Tsászári és Királyi Felség Kegyelmevet
Indúlt BÉTSBÖL Kedden 10. Mártziusban. 1795.

Hadi Környülállások.

A Rénus mellett le-felé takarodó Pruszsus, és ugyan ott fel-felé utazó *Austriai Márs'* hadi szezereknek zörgése és mozgása, a' leg nagyobb, és minden békefséges ábrázatok ismét komorodni kezdenek. Azt, hogy ujj táborozás akar kezdődni, nem mondhattuk; mert tsak a' tavalyi folytatódik, a' melly az egész télen meg nem szűnt. A' *Wéseli* és *Münsteri* vidékekre gyűlö Pruszsus tábort, 47,604 emberekből és 24,120 lovakból írják némelleyek állani. Hogy a' *Felső Rénus'* mellett is maradnak, némelleyek szerént, 16 ezer Pruszsus fegyveres emberek, azt is meg lehet hinni.

Hogy Báró *Alvintzi*, egészségének el-gyengülése miatt, *Wéselben* a' Komendánságot, a' Pruszsus seregeknek oda való le-érkezéseig, General *Bruglach-
ra* bizta légyen, némelley közönséges levelekből áll-
vassuk:

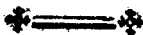

Frantzia Ország

Egy *Párisi Journalista* erősen haragszik a' *Conventnek* azokra a' tagjaira, a' kik azt javasolják; hogy Frantzia ország tsak akkor békéliék-meg, a' midőn a' maga határjaivá, a' *Rénust*, a' két tengert, és a' *Spanyol s-Olofz* országi hegyeket tette: — Mi boldogságára lehet (úgy mond) néhány ujj tartományoknak el-nyerése, Frantzia országnak? A' mi országunk elég széles; nekünk nem ujj vidékek, hanem inkább régi vidékeinknek népesi é ekre, emberek kívántatnak. Kimélük tehát már tulajdon vérünket; mert már elég régen foly az. *Hollandiának* ujj ország-lás-formát akartok adni? ezzel azt fogjátok okozni, hogy *Prufszfiával* meg nem békélhettek. Mi bajunk nekünk a' *Hollandusok*' szabatságával? hiszen mi nem ő érettek, hanem a' magunk szabatságának meg-fundálásáért fogtunk fegyvert; s-még is ezt ő érettek akarjátok a' veszedelemre k-átenni. Azt mandgyátok e', hogy a' külső bé-ütések ellen akarjátok Frantzia országot bátorságos állapotba helyheztetni? — tsak a' jó hadi fenyték és bátorság, s-nem a' kővárak oltalmaznak meg valamelly nemzetet. Meg-oltalmazhatták e', a' *Rénus*, *Mástricht*, *Berg-op-Zoom*, ezek a' meg-vehetetlen erősségek, a' mi vitéz seregeinknek bé-ütéseik ellen, *Hollandiát*? Ellenben, ugyan ez a' *Hollandus* nép, a' maga szent szabatságának tüzeiben, minden várak nélkül tudott vólt 2-dik *Filepen* győzedelmeskedni. *Kép-viselők!* a' békefséget és annak a' *Constitutzióinak* meg-fundatódhatását, a' inelly *Hazánk*nak a' törvénytelen-ségtől és *Tyrannuságtól* vett sebeit bé-gyogyithatná, országunk' nagyításáról való hibás képzelődéseiteknek ne áldozzátok-fel. De egyéb aránt is, bizonyosok vagytok e' a' felöll, hogy azoknak az országoknak lakosai, mellyeket Frantzia országgal egyé akartok tenni, kedvellik a' ti szándékokotokat? mert különben éppen nem gondolom, hogy az igazságot annyira el-mellőzvé, őket a' veletek való egyesülésre kén-szeritenétek. Jusson ezetekbe az, a' mit a' Frantzia *Nemzet*, forma szerént ki-hirdettetett: *hogy ő telyes-*

Séggel nem ország-nyerésért hadakozik. Most jött-el éppen az ideje, hogy ezen szép Theoria szerént tselekedgyetek. Melly betses hírt-nevet fogtok magatoknak ezen magatok-viselete által *Europának* és a' jövő világnak szemei előtt szerezni. Adgyátok vizfza a' nemzeteknek a' békefséget; és így, mind Constitu ziotókat egyfzeriben erőfs fundamentomra állityátok, mind pedig a' ti kezeiteket eddig lankasztó teihet, másoknak fogjátok által költsönözni. — (Azt meg-jegyezvén, hogy most *Párisban* a' Conventnek fok nevezetes tagjai *Journálisták*, s-hogy a' méltani mérséklett *Systema* alatt, a' Frantzia vélekedésnek kormányozó mágnese töje, a' minden napokon ki-jövő fok *Journal*, ezt meg jegyezvén, ebből az elő hozott kis *Deklamátziotskaból*, és a' XVIII-dik *Mercuriusban* le-irt Abbás *Sieyes* beszédiöl, fokát vilá-gosodhatunk a' jövőöröl. Tsak valahogy a' *Moderatisták* pártya, a' *Rigoristák* által ismét el ne nyommattatnék; a' minek vég nélkül való vér-ontás lehetne ismét a' következése.)

A' *Roberspiernél* meg-találtatott minden irások már ki-nyomtattattak, és a' Convent tagjai között ki-osztattattak. Ez a' dolog is mérges |vetélkedésekre adott, s-még kétség kívül többre és mérgesebbekre is fog a' Conventnek alkalmatofságot szolgáltatni. Projectaltatván, hogy azok a' levelek is, mellyeket a' Conventnek némelley tagjai *Roberspierhez* irtanak vólt, ki-nyomtattatfsanak, erre *Laurens* így kiáltott-fel: — „Éppen a' *Pándora pixisit nyitottátok-fel ezen Dekretomotok által.* — *Legendre* is olyan értelemben vólt, hogy noha ő soha *Roberspierral* nem levelezett, erőfsen tart még is attól, hogy ezen irásoknak közönségefsé való létek, fok üldöztetésüket fog maga után vonni. — „Melly fok jó Patrióták vagynak (így kiált-fel *Legendre*) az országban szerte-széllyel olyanok, a' kik a' *Roberspier* ál-ortzájának le-vonattása előtt, a' midön ő még leg jobb Patriótának tartattatott, hozzája irtanak, és a' kik már most, ha ezen levelezésnek laifroma ki-nyomtatódnék, a' leg nagyobb üldöztetésnek lennének ki-

tétetődve! — „Ki kell azokat nyomtatni! (mond *Dühem*) Ő nem tudja, miért kellene a' Patriótákat az üldöztetéstől féltetni, a' midőn (az ő ítélete szerént) a' leg jobb Patrióták, a' régi Revolutzionális Commissiónak tagjai, tömletzre hányattatnak. — „Adgyátok inkább (mond *Clauzel*) azt a' milliót, melyet ennek a' fok ringy-rongy irásnak ki-nyomtattatásáért fizetnétek, a' ízegényeknek. „

Ez a' vetélkedés sokáig folyt ilyen nevetséges öszve szollálkozásokkal. „Midőn éppen azon vagyunk (így kezdett *Pelet* beszélni az oráló székből) hogy 5 éltendeig tartott győzedelmeinknek gyümölcseit *Hollandiában* öszve ízegyük: „ (*Te jól öszve szedted már azokat magadnak Hollandiában!* — így vágja *Dühem* ketté a' *Pelet* beszédit.) — „már most nintsen ellenségeinknek egyéb reménsége (mond *Pelet*), hanem, hogy a' hazafiak közt való háborut élelzfzék közöttünk, a' melyet nem más-ként vihetnek tökéletességre, hanem, ha ezen Gyűlésben elevenittik-fel az egyenetlenségnek lelkit. Ez az ülés inkább az Ország Finántziáját illeti: ezzel töltsük az időt. „ — „*Hollandiában* kell nekünk a' mi Finántziánkat lábra állítani (felel *Dühem*.)

„Meg akarjátok e' (így szoll *Merlin-de-Douay*) a' ti Constituziótokat fundálni? „ — „Te a' *Toskanai* Hertzeg hafznára nézve emlegeted (így vágja *Dühem* ennek is, kerefsztül a' beszédgyit) a' Constituziót, én pedig a' *Conventére* nézve. „ — Én tudom (felel *Merlin*), hogy *Dühem* tsak azért sajnálja a' *Toskánával* való békefséget, mivel ő *Anglianak* a' jádzó laptája; *Anglia* pedig nem akarja *Frantzia* országnak különös Hatalmanságokkal, hanem az egész *Coalitzióval* való meg-békéllésit. „ — „Ez nem egyéb (mond *Clauzel*), hanem, hogy soha meg ne békéljünk. „ — „*Dühem* irásban javasólja (így szoll ismét valaki) hogy mi tsak közönséges békefséget kösünk, s-hogy a' ki más-ként gondolkodik, az, ellensége a' *Respublikának*. Ebből észre lehet venni (így kiáltottak-fel némeljek, ki legyen az Egyesült Fejedelmek' baráttya. „ (Erre a' mondásra nagy volt a' tapsolás)

„Én vagyok az (mond *Dühem*) a' ki ezt az írást a' magam nevem alatt ki-adtam. — „Én is szerentsémnek tartom (mond *Lesage-Senault* is), hogy annak nevemet alája írtam. A' Hazához való indulatból tselekedtem azt.„ (Erre nagy nevetés támadott) — „Azok (szoll ismét *Dühem*), a' kik azt mondják, hogy én egy külső *Faction*-nak jádzó lap-tájs vagyok, magok a' munkálodó eszközei ennek a' *Faction*-nak. Elég bizonyosság az ő *Hollandiai* magok-viseletek. (Ezekre a' szavakra, némeljek közt nagy zugás, mások közt tapsolás támadott.) — „Ezek az átkozottak (igy kiált-fel *Dumont*) hazafi-háborút ohalytanak: de nem fog kedvek telni. Contrarevolu-tziós plánum vagyon ki-dólgoztatva. A' Convent, így szollnak ennek szerzői, nem tsinál egyebet, tsak tzivódik. Jo vólna, ha az ország fel-kelvén, belé tekintene a' Convent munkáiba, és meg-szemlélné, kik legyenek azok, a' kik a' ti munkáitokat fel-tartóztatják. Ezek éppen akkor, midőn a' leg nagyobb bü-nösöknek meg-szententziázásával kellene foglalataskod-ni, tsak a' *Constitutzió*t emlegetik. Ezek a' vérrel magokat meg-terhelt emberek, azt nem emészthet-vén-meg, tsak erőszakoson fogják azt ki-vetni, Itt már a' *crisis*. Jó *Hazafiak*! minden felé keljete-kel! Dol-gozzatok a' kabalák ellen!„ — (*Dumont*-nak minden szavaira nagy vólt a' tapsolás.) — „A' jó *Hazafiak* bizony (mond *Chandieu*), fájlalják az e' féle sok ha-fzontalan *Declamálásokat*.„ — Végre minden vetél-kezésnek tsak a' lett a' ki-menetele, hogy a' *Rober-spiernél* találtatott minden levelezéseknek ki-nyom-tattatása, a' voxok' többsége által, meg-határozottat.

A' *Zeelándiában* el-fogatott *Printz Salm* és *Hohenlohe*, mint hadi fogjok, *Párisba* meg-érkeztek.

Egy *Párisi* levél ilyen szavakat ír: — „*Páris-ban* már most ismét részeseülni kezdenek az emberek a' szabad *Isteni* tiszteletből. Sok vidékeiben a' vá-roznak el-kezdődött ismét a' *Mise* mondás, mellyen számos betsülletes *Hazafiak* jelennek-meg, a' nélkül, hogy attól kellene fél-niek, ne hogy ezért *Fanaticu-soknak* és *Contrarevolu-tziósoknak* tartassanak. A'

Decásoknak innepiről, nagy halgatás vagy on a' Conventben, azért, mivel a' közönséges vélekedés, magát ennek ellene fzegezte. Az emberek kezdik egymást, nem per *Te s-Tu* szollítani. Ugy láttzik, hogy az ujj módi *Kalendárium* is, melly különbben sem sok *aplausest* nyert vólt, ismét helyet fog adni a' *Gregorianum Kalendariomnak.* —

„A' *Toskánai* Minister Gróf *Carletti*, mint Követ *Párisban* fog maradni; *Florentziába* pedig, *Myot* fog *Frantzia* Követnek küldettetni.

A' *Lyoniak*, azt a' *Ferner* nevü *Szavojai* embert, a' ki *Collot-de-Herbois*sal jegyütt ontatta-ki ott a' sok vért, a' fogházból és a' strázsák' keziből a' napokban ki-ragadván; előbb kövekkel agyon verték, az után pedig a' *Rodánus'* vizibe vetették, így szolván: — „itt a' te temető sír-halmod, a' hova olly fok betsülletes embert el-temettél!„ — Láttattak 8 9-10 esztendő s gyermekek is ezen alkalmatofsággal olyanok, a' kik az ő általa meg-öletett szülejikért bosszút akarván állani, ötet *hundsztotolták.*

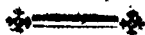
Minthogy *Párisban* az idén a' gyertya-szüke igen nagy vólt, valami tréfás ember javasolta a' Köz jóra ügyelő *Commissiónak*, hogy, mivel ők olyan jó *Requisitorok*, tegyék a' *Hóldat* az egész télre *requisitióba*, hadd világoljon gyertya helyett.

H e l v e t z i a.

Egy itt következő 23-dik *Februáriusi* *Báseli* hir-adás a' *Filemile'* hangjának kedvesfével akar vetekezni: — „Örömmel ölelem (mond az *Iró*) ezen alkalmatofságot, midőn az *Urat* a' felöll tehetem bizonyosfé, hogy az aunnyira ohajtott békésféges *Trakta*, siető lépésekkkel halad a' tziel felé. Annak a' derék *Frantzia* Ministernek *Barthelemynek* minden mozdulásaiból ezen pufztító háborunak bé végzésire törekedő kivánság tündöklik-ki; a' mi, úgy láttzik, hogy nem tsak egyedül az övé, hanem az egész *Frantzia* népnek kivánsága. Nagyon szembe tünő dolog, egy gyözedelmi pályafutásba ennyire bé-kapott *Nemzetnek* *Kép-viselőjét*, a' békésfégről ilyen kegyesen és méltoságoson beszélni hallani. *Pruszszus* Minister

Herdenberg, kevés napok alatt váratik *G. Goltz* helyibe ide, hogy a' békecséges Traktát még sebesebb munkásfoggal ki-bonyolgassa. Az itt lévő Prufszus Titoknak a' leg jobb egyefségben vagynak *Barthelémyvel*, és gyakran esznek nálla. Minden napon nyilván-valóbb jelei szemléltetnek annak; hogy *Báset* várofsát a' mai világi környülállások egy olyan emlékezetes pontra fogják helyhezteni, a' melyen ötet a' késő századok, mint ritkaságot úgy fogják szemlélni.

Egy Utazó e-képpen írt vissza, Jan. 30-dikián, Párisból Báselbe: — „Baseltől fogva Langres várofsáig olyan ritka a' ló, hogy a' Posta-szeke-
ret is ökrök vonnyák. Túl *Langresen* egész *Párisig* nints szükség lovak dolgában. Enni és inni a' fogadóknban elég gazdag terített asztalokat találtunk. — kész pénzért. A' *Felső Rénusi* Departamentomban is tsak szinelt szükség vagyon, pengő pénzért mindent lehet találni. A' *Felső Saoneban*, kivált a' férjfiak között, respublikai principiumokkal elegyes Vallás-beli heveséget találtam. A' *Rigoristák* véres Systémájának szomorú nyomait mindenütt szemléltetem: de egyszersmind azokat a' jó tzelra törekedő eszközöket is, mellyek az el-múlt roszszaknak el-felejtetésére valók, mindenütt munkában lenni láttam. — A békecségről sok terefetyélést hallottam: azonban mennél inkább ohálytatik ez, annal nagyobb látátnak az indulatok a' türedelemre, és ezzel együtt, inkább egy állandó, hogy-sem valami hirtelen való békecségre hajlani. A' gyözedelmi híreken erősen kap a' nép. Ezeknek, és a' *Párisból* jövő hír-adásoknak tulajdonithatom a' népnek azon vidámságát, mellyet benne szemlélttem. *Párisban*, 8 hónapnyi innen való távol-létem után, egészfzen más világot találtam. Egy puzta temető-kert helyyet, a' mihez *Páris*, el-távozásomkor hasonlitott, első bé-lépésemre egy zsibongó nagy város tünt szemembe. A' néma árnyékok helyyett, eleven és vidám ábrázatu embereket szemlélttem. Rettentő drágaságot találtam. Nagyon szembe tünő dolog, hogy éppen azok az emberek, a' kik

a' kegyetlenségnek Systemája által a' szükségét okozták, most ők lármáznak ezért leg inkább, hogy a' népet a' *Moderátisták* ellen fel-ingerelhesék. A' közkiáltás még ez: *Panem & Circenses!* — A' Teátrumok dugva tele vagynak; falatoznak is jó szível — *a' kiknek van mit.....*”

A' *Swéd* Követ *Báró Stael* a' napokban a' Köz jóra ügyelő *Commissiúnál* meg-fordulván, az udvarló szobába, ahol egy kevésbé meg-állapodott volt, éppen akkor valami 12 *Volontér* *Frantzia* katonának is bé találtanak menni. Egyszer ki-jön a' Tanátskozó szobából a' *Commissió* *Generális-Secretáriusa*, és minekutánna *Báró Staelt* arról a' tisztelet-ről, mellyel ő hozzá, mind *Követi* közönséges mind pedig magános tulajdonságaira nézve, a' *Respublikának* országgló-széke viseltetik, bizonyofsá tette volna, végre arra kérte őtet, hogy, mivel a' *Commissiúnak* ülése még éppen bé nem végződött, tehát ne sajnáljon egy néhány minutumnyi várakozással lenni; a' mint-hogy az *Országgló-szék* az ő hozzá való tiszteletinek egy nyilvánóságosabb jelét ezen alkalmatossággal nem is adhattya, mint ha a' *Követ Urat* egy ilyen *Haza-oltalmazó* csoportotskának közepében néhány szempillantásokig maradni meg-engedi. — Ez a' *respublikai complementom*, úgy írnak, mind *B. Staeltnek* mind a' katonáknak erősen tezett. — Írják, hogy a' *Swéd* és *Dánus* Követ nagy betsben vagyon a' *Frantziáknál*; és a' *Bernstorfi* nevezet nagy tisztelet nélkül nem emlittetik.

Utolsó Elegyes jegyzések.

A' békefégről való jó reménséget az az ujj hír akarja el-enyésztetni — hogy a' *Texeli Hollandus* kikötő-helyben *Anglia* ellen nagy hadi készületek tétetnek, a' melly végre a' hadakozó hajók mellé a' kereskedő hajók is mind el-foglaltattak, hogy hadakozó emberek szállittasának rajtok által. Az által szállás, *Angliának* *Északi* partyaira vagyon intéztetve, a' hol a' lakosok a' *Frantziákkal* egyet-értésben halatnak lenni. Mondgyák, hogy ez az *expeditzió* is *Pischegrüre* volna bízva.